

УДК 65.012.34

ОЦІНКА РІВНЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ДЕЕМУЛЬГАТОРА ПМ

О.Б.Гірна, В.Я.Максимик

Національний університет "Львівська політехніка", 79013,
м.Львів, вул. Ст.Бандери, 12, e-mail : liudmyla@polynet.lviv.ua

Разработана методика оценки уровня конкурентоспособности исследуемого товара. Представлено два основных направления данной методики: исследование эффективности данного товара в потреблении и в экономической среде. Подчеркнута универсальность разработанной методики

Постановка проблеми

Позитивні зміни на українському ринку протягом останніх років призвели до появи широкої гами продукції як вітчизняного, так і зарубіжного виробництва. Даний аспект поставив перед вибором купівлі того чи іншого товару не лише потенційного споживача, але й вітчизняного виробника, який вирішує сьогодні, окрім проблем виробництва, проблему покращання якості товару для конкуренції з товарами-аналогами. Тобто, важливе місце в діяльності підприємства займає конкурентоспроможність його продукції. Дана тенденція є характерною для українського нафтового ринку. Зокрема, наявність різного роду деемульгаторів, які використовуються в процесі підготовки нафти з метою вилучення з неї води та солей, а також зменшення кількості газу, розчиненого у нафті, на ринку ставить вітчизняні нафтопереробні підприємства перед вибором купівлі того чи іншого деемульгатора відповідної якості. Тому значної актуальності набуває проблема розробки і впровадження теоретичних та методично-практичних засад оцінки рівня конкурентоспроможності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

В останнє десятиліття з'явилась значна кількість робіт науковців, в яких досліджуються сучасні проблеми маркетингу і логістики, зокрема, ринкового середовища, організації маркетингової діяльності, управління матеріальними, інформаційними, фінансовими потоками тощо. До них можна віднести праці відомих вчених України (Герасимчук В.Г., Долішній М.І., Кузьмін О.Є., Крикавський С.В., Кузнецов В.Г., Николайчук В.Е., Окландер М.А.), Росії (Гаджинский А.М., Родников А.Н., Миротин Л.Б., Ташбаев И.Е.), Польщі (Абт С., Голембська Т., Рутковский К.), відомих вчених Західної Європи і Америки (Джеймс С. Джонсон, Дональд Ф. Вуд, Дональд Уотерс, Ламберт Д., Пфоль Г., Хрістофер М.), а також вихід у світ українського

The technology of the level's appraisal competitiveness of the researched commodity is developed. Two main directions of the given technology are submitted, such as research of efficiency of the given commodity in consumption and in economic environment. The universality of the developed technology is underlined

журналу "Дистрибуція и логістика". Варто підкреслити і певні досягнення в нафтовій галузі, зокрема, праці відомих вчених України: Бурлака Г.Г., Герасимчука М., Главати О., Ковалка М.П., Росії: Балукіна В.А., Брагинського О.Б., Злотникова Л.Г..

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми

Водночас огляд наукових публікацій засвідчив: низка питань маркетингу та логістики, що стосуються українського нафтового ринку, не отримали достатнього прикладного відображення, зокрема, недосконало сформована теоретична база, а саме: не висвітлено в ній особливості досліджуваної галузі, потребує розвитку методика оцінки рівня конкурентоспроможності досліджуваного товару, не приділена належна увага проблемам практичного застосування оцінки рівня конкурентоспроможності. Таким чином, перераховані аспекти доводять необхідність проведення подальших досліджень у даному напрямку.

Постановка завдання

Для розв'язання даної проблеми автори ставлять перед собою такі завдання:

- 1) представити методику оцінки рівня конкурентоспроможності для деемульгатора ПМ;
- 2) дослідити ефективність вітчизняного деемульгатора ПМ порівняно з іноземними товарами-аналогами у споживанні;
- 3) провести розрахунок інтегрального показника для досліджуваного товару.

Об'єктом дослідження є товар вітчизняного виробництва - деемульгатор ПМ.

Викладання основного матеріалу

1 Методика оцінки рівня конкурентоспроможності деемульгатора ПМ

Конкурентоспроможність – це сукупність споживчих властивостей товару, що забезпечує його здатність конкурувати з аналога-

Рисунок 1 - Схема оцінки рівня конкурентоспроможності деемульгатора ПМ (власна розробка на основі [1, 2, 3])

Таблиця 1 - Результати лабораторних досліджень ефективності деемульгатора ПМ порівняно з імпорнтним деемульгатором Kamelіx

Тип і кількість деемульгатора, % об.	Характеристика нафти			Вміст хлористих солей, мг/л			Вміст води в нафті після знесолення, %мас.	
	вміст води, % мас.	вміст солей, мг/л	густина, кг/м³	загальний	витяжка			
					перша	друга		третья
Kamelіx 0,05 ПМ 0,05	0,35	209,3	893	201,2	160,9	37,2	3,1	0,12
				205,1	165,1	36,9	3,1	0,77
Kamelіx 0,05 ПМ 0,05	0,45	223,4	894	217,1	178,0	36,9	2,2	0,05
				220,9	183,1	35,6	2,2	0,04
Kamelіx 0,05 ПМ 0,05	0,56	242,1	916	236,1	187,1	37,2	11,8	0,06
				236,2	191,1	34,1	11,0	0,05
Kamelіx 0,05 ПМ 0,05	0,34	215,3	887	205,7	143,7	48,1	13,9	0,05
				211,1	159,8	43,0	8,3	0,05
Kamelіx 0,05 ПМ 0,05	1,36	346,3	882	321,1	286,1	27,2	7,6	0,12
				335,4	290,5	37,7	7,2	0,09

Джерело: опрацювання власне на основі [2,С.55]

ми на конкретному ринку в певний період часу [1, С.75]. Конкурентоспроможність – це відносна величина, адже товар даного рівня якості може бути цілком конкурентоспроможний на одному ринку (українському) і неконкурентоспроможний на іншому. Розглядаючи сутність поняття конкурентоспроможності товару, належить підкреслити такі аспекти:

➤ конкурентоспроможність товару може бути визначена лише внаслідок його порівняння з іншими товарами;

➤ конкурентоспроможність відображає відмінність товару від товарів-конкурентів за ступенем задоволення конкретної споживчої потреби;

➤ окрім якісних показників, вона ще враховує витрати споживача на придбання і використання товару для задоволення своєї конкретної потреби.

ТЗОВ фірма “Барва” є на сьогодні єдиним вітчизняним виробником деемульгаторів. В її асортимент входять деемульгатори марки ПМ (водорозчинний) та ПМ-1441 (нафторозчинний). Останній відрізняється від деемульгатора ПМ дещо кращими технічними та економічними параметрами. Але, оскільки він не набув широкого застосування на нафтовому ринку і проходить лише випробування, то як досліджуваний товар буде використовуватися деемульгатор ПМ. Для цього на основі запропонованої

нижче схеми (рис.1) доведемо конкурентоспроможність вітчизняного деемульгатора на нафтовому ринку.

2 Оцінка деемульгатора ПМ у споживанні

У процесі знесолення та зневоднення нафти на НПЗ, окрім деемульгатора ПМ (водорозчинного), використовують такі : ISI Kamelіx (Англія), Геркулес-1017 ("Колтек Інтернешнл", Росія).

Проведемо порівняння ефективності вітчизняного деемульгатора з деемульгатором ISI Kamelіx спочатку в лабораторних умовах, а відтак у дослідно-промислових на АТ "Укртатнафта". Лабораторні дослідження проводяться з метою визначення вмісту солей у водних витяжках під час обробки 100 мл нафти в три етапи дистильованою водою (у кількості 100 мл) з температурою 100^oС при перемішуванні та відстоюванні 10 хв. У табл.1 наведено результати лабораторних досліджень.

На основі одержаних даних можна зробити такі висновки:

1) у першу водну витяжку переходять 80-85 % хлористих солей у разі застосування деемульгатора ПМ та 75-85 % - у разі імпортного деемульгатора Kamelіx;

2) у другу водну витяжку переходить 10-15 % хлористих солей у разі застосування деемульгатора ПМ та приблизно стільки ж - у разі імпортного деемульгатора Kamelіx;

3) у третю водну витяжку переходить 5-10 % хлористих солей у разі застосування обох деемульгаторів;

4) після обробки нафти в три етапи водою з вітчизняним деемульгатором ПМ у водні витяжки переходить 98-99,5 % хлористих солей, а у разі застосування імпортного деемульгатора Kamelіx – 95-99 %;

5) у разі застосування вітчизняного деемульгатора ПМ у нафті після знесолення залишається 0,0439-0,085 % води, імпортного деемульгатора Kamelіx – 0,0534 – 0,1257 % [2.С.55].

Результати дослідно-промислових випробувань цих деемульгаторів було проведено на АТ "Укртатнафта" для сирі та знесоленої нафти з АТ-1, де використовувався деемульгатор Kamelіx та з АТ – 2, де використовувався деемульгатор ПМ.

На основі одержаних результатів можна зробити такі висновки:

1) вміст солей у разі застосування деемульгатора ПМ у зневодненій та знесоленій нафті становить 11-28 мг/л, води – 0,06-0,3 % (порівняно з деемульгатором Kamelіx – солей 11-47 мг/л, води – 0,03-0,6 %);

2) застосування деемульгатора ПМ не порушує технологічного режиму процесу знесолення та зневоднення;

3) витрата деемульгатора ПМ була меншою, ніж деемульгатора Kamelіx (відповідно 18-22 г/т та 25-30 г/т) [2.С.56]. Дані дослідження проводились в 1998р.

У 2003р. на АТ "Укртатнафта" проведено дослідження стосовно порівняння ефективнос-

ті серед деемульгаторів нафторозчинного Геркулес – 1017, нафторозчинного ПМ – 1441 та водорозчинного деемульгатора ПМ. Результати випробування засвідчили, що всі випробувані деемульгатори є високоефективними, оскільки уможливають зниження вмісту хлористих солей в підготовленій нафті до 3 мг/л та нижче.

У процесі випробування деемульгатора ПМ вміст солей в сирій нафті знаходився в межах 21,25-84,98 мг/л, води – 0,09-3,8 %мас.; деемульгатора Геркулес – 8,98-50,6 мг/л, води – 0,09-0,9 %мас.; деемульгатора ПМ-1441 – 11,55-339,2мг/л, води – 0,1-6,2%мас. Високий вміст солей та води в сирій нафті в процесі випробування деемульгатора ПМ –1441 пояснюється залученням в сировину пасткового та некондиційного продуктів. Витрати деемульгаторів змінювались у межах : ПМ – 9-22 г/т; Геркулес – 1017 – 4-16 г/т; ПМ – 1441 – 5-19г/т.

Під час аналізу середніх результатів випробування одержано такі результати: за витрати деемульгатора ПМ 15 г/т ступінь знесолення складав 95,2 %, а зневоднення – 47,8 %; за середньої витрати деемульгатора Геркулес –1017 – 12,27 г/т ступінь знесолення складав 91,88%, а зневоднення – "мінус" 17,86 %, оскільки в деяких випадках частина промивальної води заемульговувалась. За питомої витрати деемульгатора ПМ-1441 – 11,85 г/т вдалось досягнути ступеня знесолення 94,2 %, а ступеня зневоднення – 47,1 % [3].

На основі результатів дослідно-промислових випробувань побудовано графічні залежності показників якості підготовки нафти від питомих витрат деемульгаторів (рис.2).

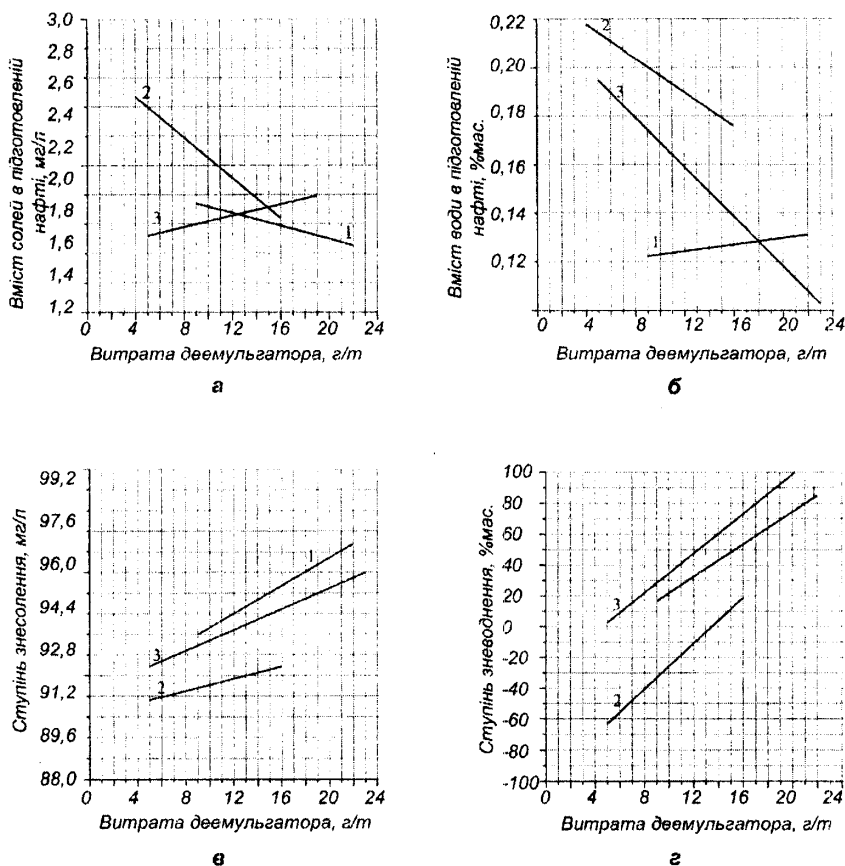
На рис. 2 а,б зображено залежності залишкового вмісту солей та води в підготовленій нафти від витрати кожного з деемульгаторів.

За час знесолення (рис.2а) деемульгатор ПМ – 1441 ефективний на низьких витратах (5-13 г/т), деемульгатор Геркулес – навпаки, на витратах вище 13 г/т. Із збільшенням витрати ПМ-1441 вміст солей в підготовленій нафті дещо зростає, однак це пояснюється тим, що витрату ПМ-1441 збільшували внаслідок додавання в сировину некондиційних продуктів з високим вмістом солей і води. Деемульгатор ПМ має стабільний вплив на якість підготовки нафти в широкому діапазоні витрат – 9-22 г/т.

Під час зневоднення (рис.2б) деемульгатори ПМ-1441 та Геркулес-1017 поліпшують якість підготовки нафти зі збільшенням витрати, причому зі збільшенням витрати деемульгатора ПМ-1441 краще вилучає воду, ніж Геркулес –1017. Зміна витрати деемульгатора ПМ в усьому досліджуваному діапазоні витрат знову ж таки, як і під час знесолення, незначно впливає на залишковий вміст води в нафті.

Залишковий вміст води та солей в нафті залежить не тільки від витрати деемульгатора, але й від їх початкового вмісту, тому побудовано залежності ступенів знесолення та зневоднення від витрат деемульгаторів (рис.2в,г) – із збільшенням витрати деемульгаторів їх ефективність зростає [3].

а) залежність вмісту солей в підготовленій нафті від витрати деемульгаторів; б) залежність вмісту води в підготовленій нафті від витрати деемульгаторів; в) залежність ступеня знесолення нафти від витрати деемульгаторів; г) залежність ступеня зневоднення нафти від витрати деемульгаторів
1 - ПМ, 2 - Геркулес, 3 - ПМ-1441 [3]

Рисунок 2 - Залежність якості підготовки нафти від витрати деемульгаторів

За одержаними залежностями та усередненими даними найкращі результати як під час знесолення, так і під час зневодненні нафти показали деемульгатори вітчизняного виробництва марок ПМ та ПМ-1441.

Для порівняння в табл.2 наведемо усереднені результати підготовки нафт на НПЗ Російської Федерації.

Дані для дослідження мають схожу структуру, схеми підготовки та обладнання нафтопереробки з вітчизняними НПЗ, але на відміну від українського ринку для знесолення та зневоднення нафти використовується деемульгатор Геркулес-1017, виробником якого є Росія. На вітчизняному ринку за базу порівняння візьмо Кременчуцький НПЗ АТ "Укрататнафта".

Одержані результати свідчать про те, що досліджуваний деемульгатор ПМ є конкурентоспроможний порівняно з деемульгаторами, які використовуються на російських НПЗ: ступінь знесолення вітчизняного деемульгатора ПМ на 0,5% вищий порівняно з російськими, а ефект від зневоднення такий самий – на рівні 47%.

3 Розрахунок інтегрального показника для досліджуваного товару

Для оцінки конкурентоспроможності товару з економічної точки зору використовується методика розрахунку інтегрального показника. Суть обраної методики для аналізу полягає у поділі показників конкурентоспроможності на дві групи: технічні та економічні.

Група технічних параметрів характеризує технічний рівень і якість товару. До їх складу входять класифікаційні, конструктивні, нормативні, ергономічні, естетичні параметри.

Економічні параметри враховують не тільки вартість придбання товару, а й витрати на його подальшу експлуатацію: купівлю пального, мастил, запчастин, оплати використаної електроенергії, ремонт, а для деяких товарів ще й витрати на доставку, монтаж. Отже, витрати споживача складаються з двох частин:

- витрати на купівлю товару (його ціна);
- витрати, пов'язані зі споживанням товару.

Суму цих витрат називають ціною споживання. Вона перевищує ціну продажу, тому більш конкурентоспроможним є не той товар, за який просять мінімальну ціну на ринку, а

Таблиця 2 - Порівняння результатів підготовки нафти на НПЗ Росії та АТ "Укртатнафта"

НПЗ	Вміст у сирій нафті		Вміст у підготовленій нафті		Ступінь знесолення, мг/л	Ступінь зневоднення, %мас.
	хлоридів, мг/л	води, %мас.	хлоридів, мг/л	води, %мас.		
ОАО "Саратовский НПЗ"	55,9	0,41	2,5	0,04	95,53	90,24
ООО ПО "Киришннефтеоргсинтез"	40-120	0,1-0,6	2,0-4,0	0,03-0,09	96,25	82,86
ОАО "Рязанский НПЗ"	20-110	0,1-0,4	2,9	0,16	95,54	36,00
ОАО "Славнефть-Ярославнефтеоргсинтез"	42,8	0,1	2,8	0,1	93,46	0,00
ОАО "Новокуйбышевский"	17-21	0,3-1,0	2,1-2,9	0,07-0,12	86,84	85,38
ОАО "Сызранский НПЗ"	78	0,2	2,1	0,1	97,31	50,00
ОАО "Московский НПЗ"	69	0,2	5,1	0,11	92,61	45,0
ОАО "Норси"	76,4	0,3	2,7	0,2	96,47	33,3
ОАО "Орский НПЗ"	54	0,02	6	0,2	88,89	0
У середньому по РФ	60,0	0,3	2-6	0,03-0,2	93,7	47,0
АТ "Укртатнафта" за 2003р.	60,09	1,10	1,86	0,16	94,2	47,1

Джерело : опрацювання власне на основі [3, 4, 5]

Таблиця 3 - Вихідні дані для розрахунку інтегрального показника досліджуваного товару

№ п/п	Параметр	Досліджуваний товар	Бази для порівняння		
		$P_{оцін.}$	P_1	P_2	P_3
1	Витрата деемульгатора, г/т				
	мінімум	8	13	5	25
	середня	15	14,5	9	27,5
	максимум	22	16	13	30
2	Ступінь, мг/л знесолення	92,5	91,8	94,2	85
	зневоднення	47,8	0	47,1	35,9
3	Залишковий вміст солей, мг/л	1,61	1,93	1,86	2,2
	води, %мас.	0,13	0,19	0,16	0,12
4	Ціна деемульгатора, грн/т	8 785,00	14 204,00	12 690,00	15 445,00
5	Вартість підготовки нафти, грн/т	0,13	0,21	0,11	0,16
6	Ціна споживання, грн/т	8 785,13	14 204,21	12 690,11	15 445,16

Джерело : власна розробка на основі [1, 3]

той, в якого мінімальна ціна споживання за весь термін його служби.

Для визначення конкурентоспроможності досліджуваного товару спочатку необхідно обрати серед аналогів базовий варіант, який найкраще задовольняє потребу споживача і з котрим порівнюватимуть даний товар.

Кількісну оцінку рівня конкурентоспроможності здійснюють через систему показників: одиничних, групових та інтегральних.

Спочатку визначають одиничні показники за кожним параметром як відсоткове відношення величини даного параметра оцінюваного виробу до величини того самого параметра базового виробу

$$q_i = P_{оцін.} / P_{баз.} \quad (1)$$

Паралельно визначають коефіцієнти вагомості (значущості) кожного параметра (V_i). Для цього найчастіше використовують метод експертних оцінок.

Далі розраховують групові показники: для технічних параметрів – індекс якості

$$I_{mn} = \sum_{i=1}^n V_i \times q_i, \quad (2)$$

для економічних параметрів – індекс ціни споживання

$$I_{en} = C_{спож.}^{оцін.} / C_{спож.}^{баз.} \quad (3)$$

Інтегральний показник конкурентоспроможності визначають за формулою

$$k_{інт} = I_{mn} / I_{en} \quad (4)$$

Таблиця 4 - Розрахунок індексу якості та ціни споживання для деемульгаторів, які використовуються нафтопереробними підприємствами

№ п/п	Параметр	Коефіцієнт вагомості параметра *	Показники								
			одиничні			групові					
			q_1	q_2	q_3	якості			споживання		
$I_{ин}^1$	$I_{ин}^2$	$I_{ин}^3$				$I_{ен}^1$	$I_{ен}^2$	$I_{ен}^3$			
1	Витрата деемульгатора, г/л мінімум	0,2	0,97	0,60	1,83	0,19	0,12	0,37	x	x	x
	середня										
	максимум										
2	Ступінь, мг/л знесолення	0,05	1,04	1,01	1,12	0,05	0,05	0,06	x	x	x
	зневоднення	0,05	0	1,01	1,33	0	0,05	0,07	x	x	x
3	Залишковий вміст солей, мг/л	0,5	1,20	1,16	1,37	0,6	0,58	0,68	x	x	x
	води, %мас.	0,2	1,46	1,23	0,92	0,29	0,25	0,18	x	x	x
4	Ціна деемульгатора, грн/т	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
5	Вартість підготовки нафти, грн/т	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
6	Ціна споживання, грн/т	x	x	x	x	x	x	x	0,6	1,1	0,8
Всього						1,14	1,05	1,36	0,6	1,1	0,8

Джерело : власна розробка на основі [1, 3]

Якщо $k_{ин} < 1$, то аналізований товар поступається перед базовим товаром конкурентів. Якщо $k_{ин} > 1$, то аналізований товар має вищу конкурентоспроможність, ніж базовий виріб [1, С.75-77].

На основі проведеного аналізу різних марок деемульгаторів, які використовуються вітчизняними НПЗ, доведемо конкурентоспроможність деемульгатора ПМ на вітчизняному ринку за допомогою цієї методики.

За досліджуваний товар оберемо деемульгатор ПМ (водорозчинний) і будемо вважати, що він найкраще задовольняє потребу споживача. Вихідні дані для його розрахунку наведено в табл.3.

Спочатку визначимо одиничні показники за кожним параметром за формулою (1) та, враховуючи коефіцієнти вагомості кожного параметра, розрахуємо індекс якості для даного товару за формулою (2). За формулою (3) визначимо індекс ціни споживання (табл. 4).

У таблицях є такі позначення:

$P_{ин}$ - параметри досліджуваного товару (деемульгатора ПМ);

P_1, P_2, P_3 - параметри базового товару (відповідно Геркулес-1017, ПМ-1441, Kamelix);

q_1, q_2, q_3 - одиничні показники для базових товарів (відповідно Геркулес-1017, ПМ-1441, Kamelix);

$I_{ин}^1, I_{ин}^2, I_{ин}^3$ - індекс якості для базових товарів (відповідно Геркулес-1017, ПМ-1441, Kamelix);

$I_{ен}^1, I_{ен}^2, I_{ен}^3$ - індекс споживання для базових товарів (відповідно Геркулес-1017, ПМ-1441, Kamelix).

Розрахунок інтегральних показників для досліджуваного товару порівняно з товарами-аналогами проводимо за формулою (4):

Геркулес-1017:

$$k_{ин}^1 = \frac{1,14}{0,62} = 1,84;$$

Примітка. *Коефіцієнт вагомості параметра визначається за допомогою методу експертних оцінок

ПМ-1441 :

$$k_{ин}^2 = \frac{1,05}{1,12} = 0,93;$$

Kamelix :

$$k_{ин}^3 = \frac{1,36}{0,82} = 1,65.$$

На основі проведеного аналізу можна зробити такі висновки. Такі імпортні деемульгатори як Геркулес-1017 та Kamelix, за своїми технічними та економічними параметрами поступаються перед вітчизняним досліджуваним товаром – деемульгатором ПМ, оскільки інтегральний показник є більший за 1. Деемульгатор ПМ - 1441 (нафторозчинний) за своїми властивостями виявився кращим за досліджуваний товар (водорозчинний) через те, що інтегральний показник є менший за 1. Але, оскільки деемульгатор ПМ-1441 не набув ще широкого

застосування на нафтовому ринку, то будемо вважати, що вітчизняний деемульгатор марки ПМ є найбільш конкурентноздатним серед аналізованих товарів-аналогів.

Висновки

На підставі дослідження тенденцій розвитку українського нафтового ринку актуалізується доцільність розробки методико-практичних основ для оцінки рівня конкурентоспроможності досліджуваного товару, зокрема, деемульгатора ПМ. Особливого значення в даній методиці набуває поєднання таких двох аспектів досліджуваного товару, як ефективність у споживанні за допомогою оцінки технічних параметрів та розрахунок інтегрального показника на основі економічних знань. Такий синтез унаочнює необхідність інтеграції технічних та економічних параметрів досліджуваного товару та формує основні засади для об'єктивної оцінки рівня конкурентоспроможності. Таким чином, розроблена авторами методика дає можливість провести оцінку не лише деемульгаторів, але може виступати еталоном оцінки рівня конкурентоспроможності інших товарів, оскільки

будь-який товар володіє як технічними, так і економічними параметрами.

Літературні джерела

1 Мороз Л.А., Чухрай Н.І. Маркетинг: Підручник/ За редакцією Л.А. Мороз. – 2-е вид. – Львів: Національний університет “Львівська політехніка”, “Інтелект-Захід”, 2002. – 244с.

2 Топільницький П.І., Максимик В.Я., Денисюк А.М. Застосування деемульгатора ПМ ЗАТ “Укртатнафта” // Нафтова і газова промисловість. – 1998.- №4. – С.54-56.

3 Лейтар С.П., Савосько М.П., Топільницький П.І., Максимик В.Я. Випробування деемульгаторів в АТ “Укртатнафта” // Нафтова і газова промисловість. – 2004.- №2. – С.50-52.

4 Хуторянский Ф.М. Комплексная программа подготовки нефти и химико-технологической защиты от коррозии конденсационно-холодильного оборудования установок первичной переработки нефти // Мир нефтепродуктов. – 2002. - №3. – С.17-22.

5 Хуторянский Ф.М. Геркулес 1603 новый нефтерастворимый деэмульгатор отечественного производства // Мир нефтепродуктов. – 2003. - №3. – С.11-14.

УДК 658.5:(622.323+622.324)

ПРО КЛАСИФІКАЦІЮ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ У НАФТОГАЗОВІЙ ГАЛУЗІ

Л.М. Куба

НАК “Нафтогаз України”, Київ, вул. Б. Хмельницького, 6, тел.38(044) 461-23-98,
e-mail: lkiba@naftagaz.net

Рассматривается сущность экономической категории “производственные запасы”. Основное внимание уделено классификации запасов материально-технических ресурсов по отдельным признакам. Приведена структура производственных запасов по товарным группам в нефтегазовой отрасли

Постановка проблеми. Процес відтворення в будь-якій економічній формації передбачає наявність матеріальних запасів. Матеріальні запаси в умовах розподілу праці забезпечують синхронізацію роботи підприємств з різним технологічним циклом, нерівномірним обсягом випуску продукції і особливими умовами споживання.

Принциповим є визнання того, що запаси матеріальних цінностей як економічна категорія властиві товарному виробництву на всіх етапах його розвитку. Термін “запаси” не є новим і широко увійшов у науковий лексикон, хоча в існуючих публікаціях і досі немає його чіткої характеристики. Окрім того, трактування вченими змісту категорії “запаси” уявляється занадто неоднозначним. Проблема полягає в тому, що залежно від конкретних виробничих програм для кожного підприємства повинна встановлюватися своя раціональна

In the article there has been considered the nature of the economic category “production resources”. The main attention has been given to the classification of the resources of the material-technical reserves according to the particular features. If has been given the structure of production resources in accordance with the commodity groups in oil and gas industry

структура запасів матеріально-технічних ресурсів. Відсутність такого механізму означає, що запаси на підприємствах виявляються або надмірними, або недостатніми. І в тому, і в іншому випадку знижується ефективність виробництва.

Аналіз останніх досліджень та публікацій переконує в тому, що проблемами виробничих запасів займаються чимало науковців: Загородній А.Г. [1], Мочерний С.В., Невелєв А.М., Поплюйко А.М., Фасоляк М.Д. [1; 2; 3; 4; 5], однак як самостійна проблема питання теорії запасів вивчені ще недостатньо. Про це свідчить порівняння понять “матеріальні запаси”, “матеріальні ресурси”, “запаси засобів виробництва”, “виробничі запаси” у роботах вчених-економістів.

Від ступеня ефективності використання запасів залежить підвищення ефективності виробництва. Важливою передумовою раціональ-

